

Table of Contents

3	מבוא	
4	הגדרה ומאפייני "עבריינות הצווארון הלבן"	(1)
4	הגדרת "עבירות צווארון לבן"	a.
7	הגורמים והמניעים לביצוע "עבירות צווארון לבן"	b.
8	השפעת "עבריינות הצווארון הלבן" על החברה	c.
10	הגדרה ומאפייני עבריינות רגילה פלילית	(2)
10	הגדרת עבירות פליליות רגילות	a.
11	הגורמים והמניעים לביצוע עבירות פליליות רגילות	b.
12	השפעת עבריינות פלילית רגילה על החברה	c.
13	אמצעי ההרתעה והאכיפה "בעבירות צווארון לבן"	(3)
14	מאסר	a.
16	קנס	b.
16	קלון	c.
18	מעצר	d.
19	חקירה	e.
19	אמצעי ההרתעה והאכיפה בעבירות פליליות רגילות	(4)
20	מאסר	a.
21	מעצר	b.
21	קנס	c.
21	נתונים סטטיסטיים – ישראל מול העולם	(5)
25	סיכום ומסקנות	(6)
27	ביבליוגרפיה	(7)

מבוא

עבודה זו עוסקת בעבירות צווארון לבן בישראל כאשר שאלת המחקר היא : האם אמצעי ההרתעה והאכיפה הנדרשים ב"עבירות צווארון לבן" שונים מאלו הנדרשים בעבריינות "רגילה"? ואם כן, האם אמצעים אלו אפקטיביים?

בפרק הראשון לעבודת מחקר זו אבחן את הגדרת עבריינות הצווארון הלבן ואת מאפייניה. בפרק זה אבחן גם את הגורמים והמניעים לביצוע של עבירות מסוג זה וכן את השפעתם על החברה בישראל.

בפרק השני לעבודת מחקר זו אבחן את הגדרת עבריינות הפלילית האלימה הרגילה ואת מאפייניה. בפרק זה אבחן גם את הגורמים והמניעים לביצוע של עבירות מסוג זה וכן את השפעתם על החברה בישראל.

בפרק השלישי לעבודת מחקר זו אבחן את אמצעי ההרתעה והאכיפה "בעבירות צווארון לבן"

בפרק הרביעי לעבודת מחקר זו אבחן את אמצעי ההרתעה והאכיפה בעבירות פליליות רגילות

בפרק החמישי לעבודת מחקר זו אבחן מספר נתונים סטטיסטיים הנוגעים לעבריינות פלילית רגילה בישראל לעומת העולם וכן גם בעבירות צווארון לבן.

בפרק השישי לעבודת מחקר זו אנתח את כלל הממצאים שהעליתי בעבודה זו, אסכם ואציין את מסקנותיי בנידון.

1) הגדרה ומאפייני "עבריינות הצווארון הלבן"

עבירות צווארון לבן הינן עבירות מיוחדות ונבדלות משאר החוקים אשר מצויים בחוק העונשין הפלילי¹ ובכלל בתחום העבירות במשפט הישראלי. ההבדלים המפרידים בין עבירות צווארון לבן לבין שאר העבירות הפליליות "הרגילות" הם רבים ובהם אעסוק בפרקים הבאים. בפרק זה אבחן את ההגדרה שנקבעה בפסיקה ובאקדמיה למושג "עבירות צווארון לבן", אבחן מהם הגורמים והמניעים לביצוע עבירות מהסוג ודן ואבחן את השפעתן הייחודית של העבירות על החברה הישראלית.

a. הגדרת "עבירות צווארון לבן"

ההגדרה לעבירות צווארון לבן לא מצויה בשום ספר חוקים, לא בישראל ולא בשאר מדינות העולם. למעשה, לא קיימת הגדרה מוסכמת על הכלל ולכן קיימים פירושים רבים ומגוון הגדרות אשר נוגעות לעבירות הצווארון הלבן.

במאמרו המפורסם של פרופ' מן קנת, זו הפעם הראשונה שבה עוסק מאמר אקדמי באופן כה מקיף בהגדרת המונח צווארון לבן². פרופ' קנת מצא כי בכדי להגדיר מהי עבירת צווארון לבן, נדרש להגדיר מספר אפיונים מרכזיים אשר נכללים בגדר ביצוע העבירה. האפיונים הם:

1. **מעמדו הכלכלי הרם של מבצע העבירה** – ברוב המקרים של ביצוע עבירות צווארון לבן, העבריין יהיה מהמעמד הגבוה בעם. במילים אחרות, עבירות מסוג זה מבוצעות בד"כ ע"י אנשים מאוד אמידים ולרוב גם בעלי השפעה ניכרת על הכלכלה במדינה בה חיים. לשם ההדגמה אציין את כתב האישום שהוגש כנגד נוחי דנקנר³. דנקנר, שהיה בעל השליטה בקונצרן IDB (שהיו הבעלים של שופרסל וסלקום בין היתר) ואחד האנשים העשירים ביותר במדינת ישראל, הורשע בחודש יולי 2016 בגין עבירות של חוק איסור הלבנת הון⁴ וחוק ניירות ערך⁵ (עליהם ארחיב בהמשך) בגין ביצוע עבירה של הרצת מניות⁶ ונידון לשנתיים מאסר בפועל והוטל עליו גם קנס חמור בגובה של 800,000 ₪. יש לציין כי עבירות כמו רצח או אונס המבוצעות ע"י אנשים מהדרג הכלכלי הרם לא ייחשבו לעבירות צווארון לבן. בנוסף, לא רק בעלי הון או משרה בכירה יבצעו עבירה אשר תיכנס לגדרה של עבירת הצווארון הלבן. גם פקידים מהדרג הבינוני אשר להם יש השפעה רבה על המוסד בו הם מועסקים, ייכנסו לגדר הגדרה זו. לדוג', פרשת אתי אלון והבנק למסחר⁷. אתי אלון עבדה כסגנית מנהלת מחלקת השקעות בבנק למסחר. במהלך שנים רבות, פתחה אתי חשבונות פיקטיביים רבים באמצעותם מעלה בסכומים שעלו על רבע מיליארד שקלים, דבר שגרם בסופו של דבר לקריסת הבנק. אתי אלון הואשמה בסעיפי אישום רבים ובהם רישום כוזב במסמכי תאגיד והפרת אמונים בתאגיד ונשלחה ל-17 שנות מאסר בפועל.

¹ חוק העונשין, התשל"ז-1977

² מן קנת, "אפיונים מיוחדים של עבריינות הצווארון הלבן", עיוני משפט, ט"ו(3), 415 (1990)

³ ת"פ (תל אביב) 60386-06-14 - מדינת ישראל נ' נוחי דנקנר, תק-מח 2016(4), 23016

⁴ חוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000

⁵ חוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968

⁶ "הרצת מניות" היא דרך בלתי חוקית להשפיע על מחירי מניות הנסחרות בבורסה לניירות ערך. פעולה זו משפיעה על סוחרים (שלא נוטלים חלק בתרמית) ועלולה לגרום להם לקבל החלטות שגויות ובכך להפסיד כסף רב בהשקעותיהם.

⁷ ע"פ 7075/03 אסתר אלון נ' מדינת ישראל המשיבה בע"פ 7075/03, תק-על 2006(3), 1245